

Stefan Iwaniak

Juliusz Nowak-Dłużewski 31 III 1893 -
19 IV 1972

Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego 9, 557-558

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

JULIUSZ NOWAK-DŁUŻEWSKI

31 III 1893 — 19 IV 1972

Profesor Juliusz Nowak-Dłużewski w pamięci wielkiego grona polonistów polskich pozostał gorącym miłośnikiem języka ojczystego. Wychowankowie cenią go za głęboką wiedzę, takt i szacunek dla człowieka, badacze — za wkład w

rozwój polskiej literatury politycznej. Urodzony w rodzinie nauczycielskiej w Goszczy w pow. miechowskim (dawniej w woj. kieleckim) kształtował swe poglądy w dobrej atmosferze domowej. Od młodych lat formował swoje wszechstronne zainteresowania w ścisłej więzi z kulturą własnego regionu.

W roku 1912 Juliusz Nowak-Dłużewski ukończył gimnazjum kieleckie, a w latach 1912—1918 Uniwersytet Jagielloński. Pracę dyplomową napisał pod kierunkiem prof. Ignacego Chrzanowskiego. Po ukończeniu studiów był nauczycielem w kieleckich szkołach średnich, zaś od 1929 do 1939 roku uczył języka polskiego w Gimnazjum im. J. Zamojskiego w Warszawie. W tym okresie wiele czasu poświęcał zbieraniu materiałów archiwalnych. Po wyzwoleniu, w obliczu kolosalnych strat, jakie w czasie wojny poniosły polskie archiwa, wypisy te były niejednokrotnie jedynymi źródłami do dalszych badań.

Po wrześniu 1939 r. Profesor ponownie zamieszkał w Kielcach. Spędził tu lata okupacji, ucząc łaciny i języka polskiego na tajnych kompletach, a po zorganizowaniu Tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich został wykładowcą i dziekanem wydziału polonistyki.

Profesor Nowak-Dłużewski w pierwszych dniach istnienia Polski Ludowej

z własnej inicjatywy podejmuje walkę o ratowanie podworskiego mienia kulturalnego. Powstałe wówczas Towarzystwo Muzeum Regionalnego w Kielcach oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki upoważniają oficjalnie tego badacza do kierowania akcją zabezpieczającą i rewindykacyjną dzieł sztuki oraz księgozbiorów po rozparcelowanych folwarkach. Zebrane muzealia i księgozbiory stanowiły podstawę do rozwoju Muzeum Świętokrzyskiego oraz Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Od 1945 r. Profesor mianowany został dyrektorem powstałego muzeum, także przez krótki okres kierował pracą biblioteki.

Po opuszczeniu Kielc J. Nowak-Dłużewski przenosi się do Warszawy, gdzie początkowo pracuje jako redaktor „Słowa Powszechnego”, zaś w latach 1953—1956 jest wykładowcą w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Następnie przez parę lat jako profesor prowadzi pracę

naukowo-dydaktyczną w Uniwersytecie Warszawskim. W swojej wszechstronnej działalności naukowej wydaje wiele prac i artykułów publicystycznych. Wynikiem tych badań są rozprawy o pięknym regionie kieleckim, a m. in. o *Wespazjanie Kochowskim* (1947), *U źródeł regionalizmu* (1948), *Region kielecki* (1957), *Kultura krainna i jej pionierzy* (1961), *Udział regionu kieleckiego w kulturze narodu. Z historii polskiej literatury i kultury* (1967) i inne.

Za osiągnięcia naukowe (300 prac i artykułów) i za działalność na polu kształcenia młodej kadry polonistycznej Profesor Juliusz Nowak-Dłużewski otrzymał nagrodę ministra szkolnictwa wyższego, a za całokształt pracy Rada Państwa przyznała uczonemu Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski.

Stefan Iwaniak